

Dub letní

(*Quercus robur*)

- Kde:** doubravy, smíšené lesy
Výška: 20–40 m
Kůra: šedohnědá, hrubě rozpukaná
List: obvejčitý, laločnatý, 1–15 cm dlouhý, s krátkým nebo žádným řapíkem
Květy: žlutozelené
Doba květu: duben až květen
Plody: nažky (žaludy), až 3,5 cm velké, po třech až pěti, v číškách na dlouhých stopkách
Zrání plodů: září až říjen



Dříve se žaludy pražily a rozemleté používaly jako náhražka kávy

Bez dubu ani ránu

Pro ostruháčka dubového jsou duby životně důležité. Svá vajíčka totiž klade výhradně na pupeny dubů. Na jaře se z nich vylíhnou maličké housenky, které se živí dubovými pupeny a květy, řidčeji také listy.



Opředení pověstmi

Duby letní se mohou dožít přes 1000 let. Snad proto se k nim váže tolik pověstí a mýtů. Staří Germáni věřili, že se z dubu zrodil první člověk. Na počest svých bohů zakládali posvátné dubové háje. Do nich se smělo vkročit jen s mimořádným svolením. Bylo zakázáno tyto stromy kácet, lámat jejich větve nebo v jejich blízkosti lovit zvěř. Kněží v dubových hájích zdobili vítězné válečníky věnci z dubového listí.



Po obou stranách se nachází 4–7 zakulacených laloků.

Místo nálezu Datum

Buk lesní

(*Fagus sylvatica*)

- Kde:** listnaté a smíšené lesy, parky, zahrady
Výška: 30–45 m
Kůra: světle šedá, hladká, popraskaná
List: vejčitý s krátkou špičkou, 7–10 cm dlouhý, až 5 cm široký
Květy: ♂ v převislých svazečcích, 3–5 cm dlouhé
♀ vztyčené
Doba květu: duben až květen
Plody: trojboké nažky v čišce pokryté měkkými ostny (bukvice), až 2 cm dlouhé, ☠️
Zrání plodů: září



Syrové bukvice nejezte, jsou lehce jedovaté a můžou přivodit bolesti břicha.

Rčení a pověry

Všichni znáte rčení „je zdravý jako buk“. Ale věděli jste, že pověřiví lidé věřili, že buk odpuzuje blesk? V Německu existuje přísloví „Za bouře se dubu vyhni, v stínu buku raděj lehni“. A skutečně, buky zasažené bleskem nebývají tak zdevastované jako jiné druhy. Je to tím, že elektrický proud může po jejich hladké kůře snáze přejít do země. Za bouřky nikdy nehledejte úkryt pod stromy! Bezpečněji určitě bude v nějaké budově nebo v autě.



Původ slova „písmeno“

Německé slovo „Buchstabe“ – „písmeno“ pochází z dob, kdy staří Germáni vyrývali písmena do bukového dřeva. Buk se totiž německy řekne „Buche“. Římané z bukového dřeva vyráběli psací destičky, které natírali červeným voskem. Do něho pak vyrývali písmena a znaky.



Okraje listů jsou lehce zubaté.

Místo nálezu Datum

Bříza bělokorá

(Betula pendula)

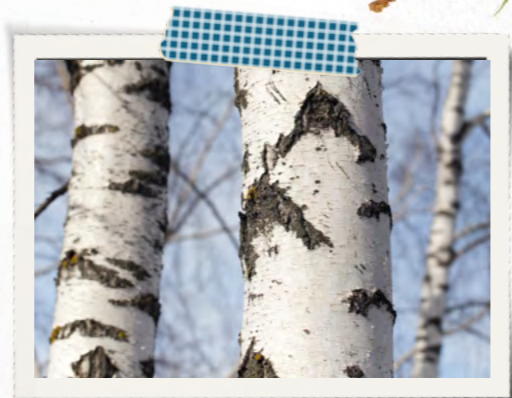
Kde: smíšené lesy, paseky, rašeliniště, pastviny
Výška: 15–25 m
Kůra: bílá, hladká, odlupující se, rozpraskaná
List: 4–7 cm dlouhý, trojúhelný až kosočtverečný
Květy: ♂ převislé jehnědy
♀ do opylení vzpřímené jehnědy
Doba květu: duben až květen
Plody: drobné okřídlené nažky
Zrání plodů: srpen až září



Březové květy jsou opylovány jen větrem. Pyl může vyvolávat alergii.

Březová míza

Březová míza chutná sladce. Získává se obvykle tak, že se uřízne březová větev a vytékající šťáva se chytá do kbelíku. Březová míza je protizánětlivá a detoxikační. Pomáhá s problematickou pleť a lupy nebo padáním vlasů. Posiluje organismus a snižuje jarní únavu.



Všestranná kůra

Bílá březová kůra obsahuje látku podobnou křidě, která se nazývá Betulin. Odráží sluneční světlo a zajišťuje tak, aby se kmen stromu nepřehřál. Navíc odpuzuje vodu a tím strom chrání před okusováním zvěří a napadením houbami.



List s dlouhou špičkou má okraj dvojitě pilovitý.

Místo nálezu Datum

Lípa malolistá

(*Tilia cordata*)

- Kde:** smíšené listnaté lesy, parky, zahrady, podél silnic
- Výška:** až 30 m
- Kůra:** hnědošedá, mělce podélně zvrásnělá
- List:** dlouze řapíkatý, srdčitý, obrys téměř kulatý, 5–8 cm dlouhý
- Květy:** žlutavě bílé, visící vrcholky složené z 5–11 kvítků
- Doba květu:** červen
- Plody:** kulovitý oříšek, 5–7 mm velký
- Zrání plodů:** září

Lipové květy

Květy lípy obsahují hodně nektaru. Ten se tvoří především večer mezi 16 a 18 hodinou. Právě z tohoto důvodu lipové květy voní nejintenzivněji večer. Jejich léčivé účinky byly známy už starým Řekům. Čaj z lipového květu pomáhá zmírňovat příznaky nachlazení a chřipky.



Plšovice milují lipové plody, proto je často najdete u paty stromů.



Taneční lípa v bavorském Peesten

Taneční lípy

Germáni považovali lípu za posvátný strom. Vysazovali je ve středu obcí, kde se lidé pravidelně scházeli, aby si poklábosili, a kde se také konaly soudy a slavnosti. Tančilo se na zemi pod lípou nebo kolem stromu dokola. Někde se dokonce budovaly dřevěné taneční parkety přímo v korunách, ke kterým se stavěly schody nebo žebříky.



List s krátkou špičkou je u stopky vykrojen do tvaru srdíčka.

Místo nálezu Datum

Favor mléč

(*Acer platanoides*)

- Kde:** listnaté lesy, parky, zahrady
Výška: 20–30 m
Kůra: šedohnědá, popraskaná
List: pětilaločný, s dlouhým řapíkem, až 18 cm dlouhý
Květy: žlutozelené, vzpřímené
latnaté květenství
Doba květu: duben až květen
Plody: dvounažky s křídly
Zrání plodů: září až říjen



Květy raší dříve než listy.



Vrtulky

Plod javoru se skládá ze dvou nažek, jejichž křídla svírají tupý úhel. Často zůstávají na stromech viset až do jara. Když padají, točí se kolem své osy jako vrtule s 16 otáčkami za sekundu. Vytvářejí tím vztlak, a zůstávají tak déle ve vzduchu. Díky tomu je může vítr odvést až 100 metrů od mateřského stromu.

Javorový sirup

Od konce února do dubna vedou javory vodu a živiny až ke svým pupenům. Když navrtáme kmen, můžeme část mizy odčerpát, aniž bychom stromu uškodili. Varem se dá tato javorová šťáva zahustit. Tak vznikne javorový sirup, který obsahuje 60 % cukru.



Laloky listů jsou ostře špičaté.

Místo nálezu

Datum

Líska obecná

(*Corylus avellana*)

- Kde:** světlé lesy a houštiny, zahrady
Výška: až 6 m
Kůra: hladká, lesklá, šedohnědá
List: 7–13 cm dlouhý, vejčitý až okrouhlý
Květy: ♂ přvislé jehnědy
♀ nenápadné pupence s fialovou bliznou
Doba květu: únor až březen
Plody: ořechy
Zrání plodů: září až říjen



Samčí květy
lisky v předjaří



Talisman a znamení míru

Pro Římany byla líska symbolem míru. Když chtěl někdo během jednání o příměří vyjádřit své mírové úmysly, držel v ruce lískovou větevku. V pohádkách lískový keř ochraňuje před hady i čarodějnicemi a přináší štěstí. I Popelka našla své štěstí díky lískovým oříškům.



Chutné a zdravé

Lískové oříšky mají tvrdou skořápku a lahodné jádro, které obsahuje cenné živiny. Milujeme je nejen my lidé, ale třeba také veverky. Na podzim si je zahrabávají do země jako zásoby na zimu. Tím se také podílí na šíření semen. Protože oříšky, které veverky v zemi zapomenou,

mohou vyklíčit
a vyrůst v nový
lískový keř.



Listy jsou dvojitě pilovité
s krátkou špičkou.

Místo nálezu Datum